

بررسی رابطه بین مؤلفه های سلامت روانشناختی با مسئولیت پذیری مدیران مدارس شهر ارومیه

منیره آریایی

کارشناسی ارشد ادبیات، دانشگاه پیام نور نقده

رؤیا دولتمند شندی

کارشناسی آموزش ابتدایی، دانشگاه آزاد ارومیه

مهسا غفاری قطورلار

کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، دانشگاه سراسری ارومیه

افسانه قصاب تبریزی

کارشناسی آموزش ابتدایی، دانشگاه آزاد ارومیه

پروین تیموری نقده

کارشناسی ارشد ادبیات، دانشگاه آزاد اسلامی مهاباد

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی رابطه بین مؤلفه های سلامت روانشناختی با مسئولیت پذیری مدیران مدارس شهر ارومیه انجام شد. جامعه آماری این پژوهش کلیه مدیران مدارس نواحی 1 و 2 و نیز نواحی روستایی حومه شهر ارومیه بودند که از بین آنها حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان 103 نفر به دست آمد. که به روش نمونه گیری تصادفی انتخاب شدند. در نهایت 99 پرسشنامه جمع آوری گردید. برای این تحقیق از دو پرسشنامه سلامت عمومی گلدبرگ و هلر (28 سؤالی) و پرسشنامه مسئولیت پذیری کارکنان گاف استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده ها از تحلیل پیرسون و رگرسیون گام به گام با استفاده از نرم افزار 22spss.v جهت آزمون فرضیه ها استفاده شده است. نتایج نشان داد بین مؤلفه های سلامت روانشناختی با مسئولیت پذیری مدیران مدارس رابطه مثبت معنادار وجود دارد.

کلمات کلیدی: سلامت روانشناختی، مسئولیت پذیری، مدیران مدارس

مقدمه

در دنیای پیچیده امروزی، سلامت روانشناختی و مسئولیت پذیری به عناصر کلیدی در مدیریت موثر مدارس تبدیل شده اند. این مقاله به بررسی رابطه میان مؤلفه های سلامت روانشناختی و مسئولیت پذیری مدیران مدارس می پردازد. با توجه به اینکه مدیران به عنوان الگوهای رفتاری در محیط های آموزشی عمل می کنند، تأثیر آن ها بر روی کیفیت آموزش و پرورش و بهزیستی دانش آموزان غیرقابل انکار است. این تحقیق با هدف شناسایی چگونگی تأثیرگذاری سلامت روان بر روی تصمیم گیری ها و رفتارهای مسئولان مدیران، و نیز نقش آن ها در ایجاد محیطی سالم و پویا برای یادگیری، انجام شده است. ما از طریق مطالعات کیفی و کمی، به بررسی این پیوند می پردازیم و نتایج حاصل از این بررسی می تواند به عنوان راهنمایی برای توسعه برنامه های آموزشی و مدیریتی که به بهبود سلامت روان و افزایش مسئولیت پذیری در مدارس کمک می کند، عمل نماید.

بیان مسأله

سلامت روانشناختی و مسئولیت پذیری، دو مؤلفه‌ای هستند که در عملکرد مدیران مدارس نقش بسزایی دارند. این مقاله با هدف ارزیابی و تحلیل عمیق این دو مؤلفه و تأثیر متقابل آن‌ها بر یکدیگر، تدوین شده است. ما در این تحقیق، به بررسی این پرسش می‌پردازیم که چگونه سلامت روانشناختی می‌تواند بر رویکردها و تصمیم‌گیری‌های مدیران مدارس تأثیر بگذارد و چگونه مسئولیت‌پذیری آن‌ها می‌تواند به ارتقاء کیفیت محیط آموزشی کمک کند.

با توجه به اهمیت رفاه روانی مدیران در ایجاد فضایی سالم برای دانش‌آموزان و کارکنان، این مقاله به بررسی راهکارهایی می‌پردازد که می‌تواند به بهبود سلامت روانشناختی مدیران کمک کند. همچنین، ما به این سؤال پاسخ می‌دهیم که چگونه مدیران می‌توانند با اتخاذ رویکردهای مسئولانه، به افزایش اعتماد و همکاری در میان همکاران و دانش‌آموزان بپردازند.

این تحقیق با استفاده از داده‌های جمع‌آوری شده از مدارس مختلف، به ارائه تصویری واضح از وضعیت فعلی و چالش‌های پیش روی مدیران مدارس در زمینه سلامت روانشناختی و مسئولیت‌پذیری می‌پردازد. ما امیدواریم که یافته‌های این مطالعه بتواند به عنوان پایه‌ای برای توسعه استراتژی‌های مدیریتی جدید و اثربخش در آموزش و پرورش عمل کند. لذا، پژوهش حاضر کوششی است برای پاسخ به این سؤال که: آیا فعالیت‌های عملی بر میزان انعطاف‌پذیری تفکر خلاق دانش‌آموزان دختر پایه پنجم ابتدایی در درس علوم تجربی تأثیر دارد؟

ضرورت و اهمیت تحقیق

حدود یک پنجم، از کودکان و نوجوانان دنیا از اختلالات خفیف تا شدید روانی رنج می‌برند. از این تعداد، بیست درصد یا حتی کمتر، خدمات سلامت روان موردنیاز خود را دریافت می‌کنند. به دلایل بسیاری، مدرسه جایگاه اساسی برای سازماندهی و ارائه خدمات سلامت روان است. مدرسه فرصتی بی‌همتا و جایگاهی اساسی برای بهبود زندگی و ارتقاء سلامت روانی کودکان و نوجوانان است. در بین عوامل آموزشی تأثیرگذار بر بهداشت روانی دانش‌آموزان، مدیران مدارس نقش ویژه‌ای دارند. درک ضرورت و اهمیت این تحقیق از این جهت حائز اهمیت است که سلامت روانشناختی و مسئولیت‌پذیری مدیران مدارس، دو عامل مهم در تعیین کیفیت محیط آموزشی و پرورشی هستند. این تحقیق به دلایل زیر اهمیت دارد:

تأثیر بر کیفیت آموزش: سلامت روانشناختی مدیران مستقیماً بر کیفیت آموزش و مدیریت مدرسه تأثیر می‌گذارد. مدیرانی که از سلامت روانی خوبی برخوردار هستند، می‌توانند محیطی مثبت و پشتیبانی‌کننده برای دانش‌آموزان و کارکنان فراهم آورند.

نقش در پیشرفت دانش‌آموزان: مدیران مسئولیت‌پذیر نه تنها به ارتقاء سطح آموزشی کمک می‌کنند، بلکه در پیشرفت شخصی و تحصیلی دانش‌آموزان نیز نقش مهمی دارند.

اثرات بر روی سلامت جامعه: سلامت روانشناختی و مسئولیت‌پذیری در مدارس می‌تواند تأثیرات مثبتی بر روی جامعه داشته باشد، زیرا مدارس به عنوان بخشی از سیستم بزرگتر اجتماعی عمل می‌کنند.

پیشگیری از مشکلات رفتاری: مدیرانی که به سلامت روانی خود توجه دارند، می‌توانند به شناسایی و پیشگیری از مشکلات رفتاری و اجتماعی در میان دانش‌آموزان کمک کنند.

الگوی رفتاری: مدیران مدارس به عنوان الگوهای رفتاری عمل می‌کنند و رفتار آن‌ها می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر روی نگرش‌ها و رفتارهای دانش‌آموزان داشته باشد.

این تحقیق با هدف ارائه دیدگاه‌های جدید و ارزشمند در زمینه مدیریت آموزشی و سلامت روانشناختی، می‌تواند به توسعه استراتژی‌های بهبود یافته در مدارس و نهایتاً به ارتقاء کیفیت زندگی دانش‌آموزان و جامعه کمک کند.

اهداف تحقیق

هدف کلی:

بررسی تأثیر سلامت روانشناختی بر رفتارهای مسئولیت پذیری مدیران: تعیین اینکه چگونه وضعیت روانشناختی مدیران می تواند بر تصمیم گیری ها و اقدامات مسئولانه آن ها تأثیر بگذارد.

اهداف فرعی:

تحلیل نقش مسئولیت پذیری در ارتقاء سلامت روانی محیط آموزشی: ارزیابی اینکه مدیران مسئولیت پذیر چگونه می توانند به بهبود سلامت روانی دانش آموزان و کارکنان کمک کنند.

شناسایی راهکارهای بهبود سلامت روانشناختی مدیران: پیشنهاد استراتژی ها و برنامه هایی که می توانند به حمایت از سلامت روانی مدیران و در نتیجه بهبود عملکرد آن ها کمک کنند.

ارزیابی تأثیرات محیط آموزشی بر سلامت روانشناختی مدیران: تحلیل چگونگی تأثیر محیط کاری و فشارهای شغلی بر سلامت روانی مدیران مدارس.

توسعه مدل های پیش بینی کننده برای مسئولیت پذیری مدیران: ایجاد مدلهایی که بتوانند رفتارهای مسئولیت پذیری مدیران را بر اساس مؤلفه های سلامت روانشناختی پیش بینی کنند.

مطالعه تطبیقی بین مدارس مختلف: مقایسه و تحلیل تفاوت های موجود در سطح سلامت روانشناختی و مسئولیت پذیری مدیران در مدارس با شرایط متفاوت.

ارائه پیشنهادات برای سیاست گذاری های آموزشی: توصیه هایی برای تغییرات در سیاست ها و برنامه های آموزشی که می توانند به بهبود سلامت روانشناختی و مسئولیت پذیری مدیران کمک کنند.

این اهداف با هدف ایجاد تغییرات مثبت در محیط های آموزشی و تأثیرگذاری بر روی جامعه در سطح وسیع تر تنظیم شده اند.

فرضیه های تحقیق

با توجه به اهداف مذکور **فرضیه اصلی** پژوهش بدین قرار مطرح می گردد:

- رابطه مثبت و معناداری بین سطح سلامت روانشناختی مدیران مدارس و میزان مسئولیت پذیری آن ها در محیط کاری خود وجود دارد.

فرضیه های فرعی:

- سلامت روانشناختی مدیران به طور مستقیم بر توانایی آن ها در اتخاذ تصمیم گیری های مسئولانه تأثیر می گذارد.
- برنامه های حمایتی و آموزشی موجود در مدارس می توانند به بهبود سلامت روانشناختی و افزایش مسئولیت پذیری مدیران کمک کنند.

تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرها

الف) تعاریف مفهومی:

سلامت روانشناختی: این مفهوم به حالت کلی رفاه و توانایی فرد برای مدیریت استرس، تجربه احساسات مثبت و ایجاد ارتباطات معنادار با دیگران اشاره دارد. سلامت روانشناختی شامل جنبه های مختلفی مانند خودکارآمدی، امیدواری، شایستگی، ارتباط و خودمختاری است.

مسئولیت پذیری: این ویژگی به توانایی و تمایل فرد برای پذیرش مسئولیت اعمال و تصمیمات خود و تأثیر آن ها بر دیگران و محیط اطرافش اشاره دارد. در زمینه مدیریت مدارس، مسئولیت پذیری می تواند شامل مواردی مانند تعهد به ارتقاء کیفیت آموزشی، رفاه دانش آموزان و همکاران، و پاسخگویی به جامعه باشد.

ب) تعاریف عملیاتی:

سلامت روانشناختی: نمره‌ای است که فرد از مقیاس ۲۸ سوالی سلامت عمومی (GHQ) که دارای ۴ خرده مقیاس علائم جسمانی، علائم اضطرابی، اختلال در کارکرد اجتماعی و علائم افسردگی است و توسط گلدبرگ و هیلر ارائه شده است به دست می‌آید:

- **خرده مقیاس نشانه‌های جسمانی:** نمره‌ای که از اجرای پرسشنامه سلامت عمومی از سوال (۷-۱) به دست می‌آید.
- **خرده مقیاس اضطراب:** نمره‌ای که از اجرای پرسشنامه سلامت عمومی از سوال (۱۴-۸) به دست می‌آید.
- **خرده مقیاس اختلال در کارکرد اجتماعی:** نمره‌ای که از اجرای پرسشنامه سلامت عمومی از سوال (۲۱-۱۵) به دست می‌آید.

- **خرده مقیاس افسردگی:** نمره‌ای که از اجرای پرسشنامه سلامت عمومی از سوال (۲۸-۲۲) به دست می‌آید.

مسئولیت‌پذیری: نمره‌ای که از پاسخ به پرسشنامه مسئولیت‌پذیری کارکنان گاف به دست آمده است. این پرسشنامه یک پرسشنامه استاندارد می باشد که مسئولیت‌پذیری کارکنان سازمان را مورد سنجش قرار می دهد. در تحقیقاتی که توسط حقیقتیان و همکاران (1392) به منظور بررسی تأثیر جامعه‌پذیری سازمانی بر مسئولیت اجتماعی کارکنان صورت گرفته است با استفاده از روش آلفای کرونباخ، ضریب پایایی آن 0/796 گزارش شده است که نشان دهنده پایایی پرسشنامه مذکور است. تعداد سؤالات پرسشنامه برابر با ۳۵ سؤال و در چهار بعد تنظیم شده اند. این ابعاد به شرح زیر می باشند:

ابعاد مسئولیت‌پذیری کارکنان شامل:

۱- خرده مقیاس قانونی: ۱-۲-۳-۵-۶-۷-۸

۲- خرده مقیاس اقتصادی: ۹-۱۰-۱۱-۱۲-۱۳-۱۴-۱۶

۳- خرده مقیاس اخلاقی: ۴-۱۵-۱۸-۲۰-۲۱-۲۲-۲۳-۲۸-۳۱

۴- خرده مقیاس نوع دوستانه: ۲۵-۲۶-۲۷-۲۹-۳۰-۳۲-۳۳-۳۴-۳۵-۱۷-۱۹-۲۴

طیف مورد استفاده در این پرسشنامه ۵ درجه ای لیکرت است.

3-4. روایی و پایایی پرسشنامه

پرسشنامه‌ها توسط دانشمندان و متخصصان برجسته علم مدیریت و رفتار سازمان طراحی شده است و در تحقیقات داخلی و خارجی به وفور مورد استفاده قرار گرفته است. در این پژوهش این پرسشنامه‌ها (جو سازمانی، تعهد و مسئولیت‌پذیری) مورد تأیید صاحب‌نظران و اساتید قرار گرفته است.

پایایی پرسشنامه جو سازمانی در این پژوهش 0/810، پرسشنامه تعهد سازمانی (OCQ) 0/789 و مسئولیت‌پذیری 0/801 می باشد.

ابزار پژوهش، جامعه آماری، نمونه آماری و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری این پژوهش کلیه مدیران مدارس نواحی 1 و 2 و نیز نواحی روستایی حومه شهر ارومیه بودند که از بین آنها حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان 103 نفر به دست آمد. که به روش نمونه‌گیری تصادفی به طوری که همه افراد شانس برابری برای گزینش داشتند، انتخاب شدند. در نهایت 99 پرسشنامه جمع‌آوری گردید. برای این تحقیق از دو پرسشنامه سلامت عمومی گلدبرگ و هیلر (28 سؤالی) و پرسشنامه مسئولیت‌پذیری کارکنان گاف استفاده شد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این مطالعه از شاخص های آمار توصیفی (فراوانی، درصد، جدول، نمودار، میانگین و واریانس) جهت تنظیم و تلخیص داده ها پیرامون متغیر زمینه ای استفاده کرده و همچنین از تحلیل پیرسون و رگرسیون گام به گام با استفاده از نرم افزار spss.v 22 جهت آزمون فرضیه ها استفاده شده است.

یافته های توصیفی

در پژوهش حاضر با ارائه جداول و نمودارهای مربوطه به بررسی توصیفی مشاهدات پرداخته ایم. در این بخش سؤالاتی از پرسش نامه را که جنبه تقریباً عمومی دارد و از افراد پرسیده شده است با رسم جداول و نمودارهای مختلف نمایش داده ایم، سؤالاتی همچون جنسیت، سن، تحصیلات و وضعیت تأهل و سنوات خدمت برای بررسی افراد شرکت کننده در پژوهش به لحاظ وضعیت دموگرافیک آنها ارائه شده است.

جدول 1: توزیع فراوانی بر حسب جنسیت

جنسیت	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
مرد	۸۴	۸۴.۸	۸۴.۸
زن	۱۵	۱۵.۲	۱۰۰
مجموع	۹۹	۱۰۰	

جدول 2: آماره های توصیفی مربوط به سن افراد شرکت کننده

	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
35-40 سال	۲	۲	۲
40-50 سال	۵۷	۵۷.۶	۵۹.۶
50-60 سال	۴۰	۴۰.۴	۱۰۰
کل	۹۹	۱۰۰	

جدول 3: توزیع فراوانی بر حسب سطح تحصیلات

سطح تحصیلات	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تراکمی
فوق دیپلم	18	18.2	100
لیسانس	35	35.4	36.4
فوق لیسانس	46	46.5	82.8

مجموع 99 100

جدول 4: توزیع فراوانی بر حسب سنوات خدمت

فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تراکمی
10-15	30	30.3
15-21	50	80.8
21-26	5	85.9
26-30	9	94.9
30 به بالا	5	100
جمع	99	100

جدول 5: آماره های توصیفی برای متغیرهای پژوهش

متغیر	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	ضریب چولگی ¹	ضریب برجستگی ²
مسئولیت پذیری	99	131/14	8/87	-0/437	0/652

یافته های استنباطی

به منظور بررسی نرمال بودن متغیرها از آزمون کولموگروف-اسمیرنف استفاده می شود. که نتایج در جدول (6)، آورده شده است.

جدول 6: آزمون کولموگروف-اسمیرنف

متغیرها	سلامت روانشناختی	مسئولیت پذیری
تعداد	99	99
مثبت	0/096	0/094
منفی	-0/057	-0/075
کولموگروف اسمیرنف	0/955	0/932
سطح معنی داری	0/321	0/350

1. Skewness

2. Kurtosis

از آنجا که سطح معنی داری متغیر ها، بیشتر از 0/05 می باشد، متغیر ها نرمال می باشند. پس از اطمینان از نرمال بودن متغیر ها، می توان از آزمون های پارامتریک همچون همبستگی پیرسون و رگرسیون خطی استفاده کرد.

آزمون فرضیه اصلی: رابطه مثبت و معناداری بین سطح سلامت روانشناختی مدیران مدارس و میزان مسئولیت پذیری آن ها در محیط کاری خود وجود دارد.

جدول (7): آزمون ضریب همبستگی پیرسون فرضیه اول

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	مقدار همبستگی	سطح معنی داری (sig)	مجذور R	فرضیه
مسئولیت پذیری	سلامت روانشناختی	0/265	0/008	0/061	تأیید

به منظور بررسی فرضیه از آزمون ضریب همبستگی پیرسون با توجه به نرمال بودن داده ها و نیاز به سنجش رابطه بین متغیر پیش بین و ملاک استفاده گردید. با توجه به اینکه مقدار همبستگی برابر است با 0/265 می توان ادعا نمود رابطه مستقیمی بین متغیر پیش بین و ملاک تحقیق وجود دارد و از آنجا که سطح معنی داری بدست آمده (sig) برابر است با 0/008 و از مقدار خطای 0/05 کوچکتر است می توان ادعا نمود که نتایج بدست آمده معنی دار بوده و یافته های تحقیق ناشی از شانس و تصادف نبوده است. بنابراین بین مسئولیت پذیری با سلامت روانشناختی رابطه وجود دارد. مقدار مجذور R هم برابر با 0/061 است که بیانگر این است 0/06 از مسئولیت پذیری مدیران تحت تاثیر سلامت روانشناختی می باشد

جدول (8): ANOVA نتایج آنالیز واریانس

مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	Sig
مجموع رگرسیون	۶۷۰/۴۶۹	۱	۶۷۰/۴۶۹	۷/۳۳۰	۰/۰۰۸
مجموع باقیمانده	۸۸۷۲/۴۴۰	۹۷	۹۱/۴۶۸		
کل	۹۵۴۲/۹۰۹	۹۸			

با توجه به وجود رابطه ی معنی دار آزمون رگرسیون خطی جهت پیش بینی میزان تاثیر متغیر پیش بین بر متغیر ملاک انجام خواهد گرفت. جدول 8 نشان دهنده ضریب رگرسیونی (مقدار تاثیر پیش بینی شده) است. با توجه به جدول (8)، این موضوع که آیا واقعاً این الگو برازنده داده هاست، آزمون شده است. اگر در جدول Sig کمتر از 5 درصد باشد نشانه این است که الگو مناسب و برازنده داده ها است و مقدار آماره F بدست آمده معنی دار بوده است. از آنجا که سطح معنی داری از 5 درصد کمتر است نشان دهنده برازش الگو می باشد. مقدار Sig یعنی سطح معنی داری کمتر از 0/05 است که نشان دهنده رابطه خطی بین مسئولیت پذیری و سلامت روانشناختی است.

آزمون فرضیه فرعی اول: سلامت روانشناختی مدیران به طور مستقیم بر توانایی آن ها در اتخاذ تصمیم گیری های مسئولانه تأثیر می گذارد.

با توجه به اینکه مقدار همبستگی برابر است با 0/264 می توان ادعا نمود رابطه مستقیمی بین متغیر پیش بین و ملاک تحقیق وجود دارد و از آنجا که سطح معنی داری بدست آمده (sig) برابر است با 0/008 و از مقدار خطای 0/05 کوچکتر است می توان ادعا نمود که نتایج بدست آمده معنی دار بوده و یافته های تحقیق ناشی از شانس و تصادف نبوده است. بنابراین بین مسئولیت پذیری با تصمیم گیری های مسئولانه رابطه وجود دارد. مقدار مجذور R هم برابر با 0/060 است که بیانگر این است 0/06 از مسئولیت پذیری مدیران تحت تاثیر تصمیم گیری های مسئولانه می باشد

جدول (9): آزمون ضریب همبستگی پیرسون فرضیه فرعی اول

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	مقدار همبستگی	سطح معنی داری (sig)	مجذور R	فرضیه
مسئولیت پذیری	تصمیم گیری های مسئولانه	0/264	0/008	0/060	تأیید

جدول (10): ANOVA نتایج آنالیز واریانس

مدل	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	Sig
مجموع رگرسیون	670/469	1	670/469	7/330	0/008
مجموع باقیمانده	8872/440	97	91/468		
کل	9542/909	98			

با توجه به جدول (10)، این موضوع که آیا واقعاً این الگو برازنده داده هاست، آزمون شده است. از آنجا که سطح معنی داری از 5 درصد کمتر است نشان دهنده برازش الگو می باشد. مقدار Sig یعنی سطح معنی داری کمتر از 0/008 است که نشان دهنده رابطه خطی بین مسئولیت پذیری و تصمیم گیری های مسئولانه است.

آزمون فرضیه فرعی دوم: برنامه های حمایتی و آموزشی موجود در مدارس می توانند به بهبود سلامت روانشناختی و افزایش مسئولیت پذیری مدیران کمک کنند.

جدول (11): آزمون ضریب همبستگی پیرسون فرضیه فرعی دوم

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	مقدار همبستگی	سطح معنی داری (sig)	مجذور R	فرضیه
مسئولیت پذیری و سلامت روانشناختی	برنامه های حمایتی و آموزشی	0/219	0/029	0/048	تأیید

با توجه به اینکه مقدار همبستگی برابر است با 0/219 می توان ادعا نمود رابطه ی مستقیمی بین متغیر پیش بین و ملاک تحقیق وجود دارد و از آنجا که سطح معنی داری بدست آمده (sig) برابر است با 0/029 و از مقدار خطای 0/05 کوچکتر است می توان ادعا نمود که نتایج بدست آمده معنی دار بوده و یافته های تحقیق ناشی از شانس و تصادف نبوده است. بنابراین بین مسئولیت پذیری با برنامه های حمایتی و آموزشی رابطه وجود دارد. مقدار مجذور R هم برابر با 0/048 است که بیانگر این است 4 درصد از مسئولیت پذیری مدیران تحت تأثیر برنامه های حمایتی و آموزشی می باشد.

جدول (12): ANOVA نتایج آنالیز واریانس

مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	Sig
مجموع رگرسیون	۴۵۷/۲۴۰	۱	۴۵۷/۲۴۰	۴/۸۸۲	۰/۰۲۹
مجموع باقیمانده	۹۰۸۵/۶۶۹	۹۷	۹۳/۶۶۷		
کل	۹۵۴۲/۹۰۹	۹۸			

با توجه به جدول (12)، این موضوع که آیا واقعاً این الگو برازنده داده هاست، آزمون شده است. از آنجا که سطح معنی داری از 5 درصد کمتر است نشان دهنده برازش الگو می باشد. مقدار Sig یعنی سطح معنی داری کمتر از 0/05 است که نشان دهنده رابطه خطی بین مسئولیت پذیری و برنامه های حمایتی و آموزشی است.

بحث و نتیجه گیری

مدیرانی که از سلامت روانشناختی بالاتری برخوردار هستند، ممکن است در مواجهه با چالش ها و تصمیم گیری های دشوار، انعطاف پذیرتر و مسئولیت پذیرتر باشند. تقویت سلامت روانشناختی مدیران می تواند به بهبود مسئولیت پذیری و در نتیجه افزایش کیفیت محیط آموزشی کمک کند. بر اساس نتایج به دست آمده، مشاهده شد که مدیرانی که از سطح بالایی از سلامت روانشناختی برخوردار بودند، در مسئولیت پذیری نیز عملکرد بهتری داشتند. این امر نشان می دهد که سلامت روانی مدیران می تواند نقش مهمی در افزایش کارآمدی و پاسخگویی آن ها در محیط های آموزشی داشته باشد. بنابراین، توجه به بهزیستی روانشناختی مدیران، نه تنها برای سلامت فردی آن ها بلکه به منظور ارتقاء کیفیت آموزشی و مدیریت مدرسه ضروری است. تحقیقات آتی باید به بررسی راهکارهای عملی برای بهبود سلامت روانشناختی مدیران و تأثیر آن بر مسئولیت پذیری بپردازد.

پیشنهادهای کاربردی

با توجه به نتایج تحقیق پیشنهادات زیر به مسئولان امر توصیه می گردد:

توسعه برنامه های آموزشی: برگزاری کارگاه ها و دوره های آموزشی برای مدیران مدارس به منظور افزایش آگاهی آن ها در مورد اهمیت سلامت روان و تأثیر آن بر مسئولیت پذیری.

مشاوره و حمایت روانشناختی: فراهم کردن خدمات مشاوره ای برای مدیران به منظور کمک به آن ها در مدیریت استرس و بهبود مهارت های مدیریتی.

ارزیابی و پایش مستمر: اجرای سیستم‌های ارزیابی دوره‌ای برای سنجش سطح سلامت روانشناختی و مسئولیت‌پذیری مدیران و ارائه بازخورد سازنده.

تقویت شبکه‌های حمایتی: تشویق مدیران به ایجاد و حفظ شبکه‌های حمایتی با همکاران و متخصصان روانشناسی برای تبادل تجربیات و راهکارها.

ترویج فرهنگ سازمانی مثبت: تشویق به ایجاد محیط کاری مثبت و حمایتی در مدارس که به سلامت روانشناختی و افزایش مسئولیت‌پذیری کمک می‌کند.

برنامه‌ریزی برای پیشگیری و مداخله: طراحی برنامه‌های پیشگیرانه برای مقابله با مشکلات روانشناختی و ارتقاء مسئولیت‌پذیری در میان مدیران.

این پیشنهادات می‌توانند به عنوان بخشی از استراتژی جامع برای بهبود سلامت روانشناختی و مسئولیت‌پذیری در میان مدیران مدارس مورد استفاده قرار گیرند و به ایجاد محیط‌های آموزشی مؤثرتر و پایدارتر کمک کنند.

مراجع

آدینه پور، م.، طالب زاده، م.، و محمدی، ف. (1398). رابطه بهزیستی روانشناختی با خودکارآمدی در زنان. پنجمین کنفرانس ملی نوآوری های اخیر در روانشناسی، کاربردها و توانمندسازی با محوریت رواندرومانی، تهران.

ارتباط بین هوش هیجانی و سلامت سازمانی مدیران مدارس؛ شهناز محمدی؛ دست آوردهای روان شناختی سال 18 پاییز و زمستان 1390 شماره 2 (پیاپی 6).

ارزشیابی برنامه ارتقای سلامت روان مدارس در مدارس ایران: یک مطالعه کیفی؛ میترا برجی، امیرعلی حاجبی، مرتضی ناصر بخت، هلیا رنجبر، عسل فاضلی، زهرا خرمی، احمد حاجبی؛ مجله روان پزشکی و روانشناسی بالینی ایران؛ دوره ۲۹، شماره ۱ - (بهار ۱۴۰۲).

بررسی تأثیر سلامت سازمانی بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی (مورد مطالعه: کارکنان دانشگاه تبریز)؛ کمال کوهی؛ نشریه توسعه اجتماعی

مقاله 2، دوره 10، شماره 4 - شماره پیاپی 40، شهریور 1395، صفحه 33-58.

بررسی رابطه سلامت سازمانی با کارآفرینی سازمانی، مرتضی اکبری، حجت شکیبی، محمدصادق ضیائی، شیرمراد مرزبان، سمیرا رازی، (1392). فصلنامه مدیریت دولتی، دوره 5، شماره 1.

بررسی رابطه شادکامی، بهزیستی روان شناختی و خودکارآمدی با کیفیت زندگی دانشجویان شهر رشت. سلیمانی، ر. (1399). پایان‌نامه کارشناسی ارشد موسسه آموزش عالی کوشیار.

بررسی میزان سلامت روانی و ارتباط آن با منابع قدرت در مدیران مدارس؛ مظفرالدین واعظی، مجتبی حاج خزیمه؛ فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی، دوره: 9، شماره: 2

وارسی مسیر رابطه میان مهارت‌های ارتباطی، سازگاری فردی و مولفه های روان شناسی مثبت نگر در دانشجویان پسر و دختر دانشگاه فرهنگیان مشهد؛ نشریه مطالعات روانشناسی تربیتی؛ دوره 17، شماره 40، دی 1399، صفحه 138-153.

رابطه خودکارآمدی و کیفیت زندگی با نقش میانجی بهزیستی روان شناختی در سالمندان؛ محمد جواد باقری؛ علی اصغر اصغرنژاد؛ بیتا نصراله‌ی؛ روان‌شناسی پیری؛ دوره 8، شماره 1 - شماره پیاپی 28، اردیبهشت 1401، صفحه 54-39.

رابطه هوش هیجانی مدیران با خودکارآمدی و سلامت روانی آنان؛ جعفر بیگزاد؛ اسداله خدیوی؛ علیرضا حسین پورسنبل؛ راحله محمدنژاداصل؛ نشریه علمی آموزش و ارزشیابی (فصلنامه)؛ مقاله 8، دوره 5، شماره 19، مهر 1391، صفحه 127-141.

مدل یابی سبک زندگی تحصیلی سلامت محور بر اساس نیازهای بنیادین روان شناختی با نقش میانجی عزت نفس؛ معصومه جعفری ندرآبادی، فریبرز باقری، رضا قربان چهرمی؛ مجله راهبردهای آموزش در علوم پزشکی؛ دوره ۱۶ مرداد و شهریور ۱۴۰۲ شماره ۳ (پیاپی ۷۹) ۳۰۲-۳۱۱.

مروری بر بهزیستی روانشناختی و نظریه های مختلف مرتبط با آن؛ الهام قیاسی؛ نشریه پژوهش و مطالعات علوم اسلامی، سال سوم، فروردین 1400، شماره 21.

نقش مدیران مدارس در ارتقاء سطح سلامت روان دانش آموزان، علی سعیدی، اولین همایش ملی آسیب شناسی روانی؛ 1399.

Martz, E., & Livneh, H. (2016). Psychosocial adaptation to disability within the context of positive psychology: findings from the literature. *Journal of Occupational Rehabilitation*, 26(1), 4-12.

O'Reilly M, Sviryzdenka N, Adams S, Dogra N. Review of mental health promotion interventions in schools. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*. 2018; 53(7):647-62.

Wignall A, Kelly C, Grace P. How are whole-school mental health programmes evaluated? A systematic literature review. *Pastoral Care in Education*. 2022; 40(2):217-37.

Yamaguchi S, Foo JC, Nishida A, Ogawa S, Togo F, Sasaki T. Mental health literacy programs for school teachers: A systematic review and narrative synthesis. *Early Intervention in Psychiatry*. 2020; 14(1):14-25.

Sutan R, NurEzdiani M, Abd Rahim MA, Mokhtar D, Abdul Rahman R, Hafiz Johani F, et al. Systematic review of school-based mental health intervention among primary school children. *Journal of community Medicine & Health Education*. 2018; 8(1):589.

Examining the relationship between the components of psychological well-being and the responsibility of school managers in Urmia city

Munireh Ariayi

**Master of Arts in Literature, Payame Noor
University of Naqadeh**

Roya Dolatmand Shendi

**Bachelor of Primary Education, Urmia Azad
University**

Mahsa Ghaffari Qatourlar

**Master of Educational Management, Urmia
University**

Afsaneh Qasab Tabrizi

**Bachelor of Elementary Education, Islamic Azad
University of Urmia**

Parvin Teimouri Naghadeh

**Master of Arts in Literature, Islamic Azad
University of Mahabad**

Abstract

This research was conducted with the aim of examining the relationship between the components of psychological well-being and the responsibility of school managers in the city of Urmia. The statistical population of this study included all school managers in districts 1 and 2, as well as rural areas around the city of Urmia, from which a sample size of 103 people was obtained using Morgan's table. They were selected by random sampling method. In the end, 99 questionnaires were collected. For this research, two questionnaires were used: the General Health Questionnaire by Goldberg and Hiller (28 questions) and the Gough Responsibility Questionnaire for employees. Pearson analysis and stepwise regression using SPSS software version 22 were used for data analysis to test the hypotheses. The results showed that there is a significant positive relationship between the components of psychological well-being and the responsibility of school managers.

Keywords: Psychological Health, Accountability, School Administrators.